

Lahden kaupunginhallituksen lausunto Lahden kaupunkiseutusuunnitelman ja Päijät-Hämeen rakennemallin luonnosvaihtoehdoista

Lausunto koskee Lahden kaupunkiseutusuunnitelman ja Päijät-Hämeen rakennemallin luonnosvaihtoehtoja. Lahden kaupunki on tuonut lausunnossaan esiin luonnosvaihtoehtoihin liittyviä näkökulmia ja tarkennuksia jatkovalmistelussa huomioitavaksi. Lausunto on valmisteltu kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden yhteistyönä.

Luonnosvaihtoehdot

Kaupunkiseutusuunnitelma ja rakennemalli tarkastelevat seudun kehitystä pitkällä aikajänteellä. On tärkeää, että valittava kasvuennuste katsoo sopivan positiivisella otteella tulevaisuuteen, mutta ei aiheuta ylisuurilla kasvuodotuksilla yhdyskuntarakenteen ja investointien turhaa hajautumista. M vaihtoehto sisältää paljon positiivisia kehityskulkuja sekä väestön ja työpaikkojen näkökulmasta realistisia kasvuodotuksia. Tuoreimpien investointien näkökulmasta kasvu voi Lahdessa olla myös nopeampaa ja tähän on syytä varautua kaupunkiseutusuunnitelman jatkotyössä, jotta kasvumahdollisuuksia ja varauksia on riittävästi.

Paikalliskeskukset tulee esittää kartalla yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja liikennejärjestelyjä silmällä pitäen.

Vesivehmaan lentokenttäalueen tulee näkyä kartalla lopullisessa kaupunkiseutusuunnitelmassa.

Väestö ja asuminen

Asuminen tulisi pääasiassa sijoittaa nykyisille alueille ja uusia alueita varata maltillisesti enintään M-vaihtoehdon mukaisesti. Aluerajauksia on hyvä vielä tarkentaa Lahden yleiskaavan pohjalta jatkotyöhön valitun kasvumallin mukaisesti. 2060-lukua kohti edettäessä osa nykyisistä rakennuksista on tullut tai tulee elinkaarensa päähän ja korvautuu uusilla. Joillakin alueilla on myös odotettavissa käyttötarkoituksen muutoksia. Tämä avaa mahdollisuuksia asumisen tiivistämiseen ja uudelleenjärjestämiseen erityisesti keskustojen, palvelualueiden ja joukkoliikennereittien läheisyydessä.

Vetovoimainen asuntotarjonta on yksi seudun menestyksen tukipilareita. Kaupunkiseutusuunnitelman varauksilla on tarjottava monipuolisia asumisen mahdollisuuksia ja vastattava erilaisiin elämäntilanteisiin ja asumistoiveisiin.

XS vaihtoehdossa nykyinen Renkomäen alue on jätetty kokonaan asumisen ulkopuolelle, vaikka se on nimenomaan pääkaupunkiseudun suunnalta katsottuna lähellä ja houkutteleva.

Rakentuneet tai asemakaavoitetut asuinalueet tulisi merkitä taajamamerkinnällä, esim. Tiiranmäki Koiskalassa.

Sekä M että XL vaihtoehdossa Koiskala-Tiiranmäki-Niemelänniemi on jätetty harvaan asutuksi / kokonaan asumisen ulkopuolelle. M-vaihtoehdossa Kymijärven pohjoispuolen pitäisi olla harvaan asuttu taajama ja XL vaihtoehdossa tiheä. XS vaihtoehdossa Tiiranmäki-Niemelänniemi on osoitettu kausiasumisen alueeksi. Tiiranmäki on jo nykyään tiivis asuinalue ja Niemelänniemi kaavoitettu isolla asukasmäärälle. Alue tulisi merkitä tiivistyväksi alueeksi.

Vaihtoehdoissa XS ja XL on osoitettu kausiasumisen keskittymiä Lapakiston luonnonsuojelualueelle. Alue tulee jättää viherverkoston ydinalueeksi. Vaihtoehdossa XL kausiasumista on osoitettu runsaasti myös

Salpausselän eteläpuolisille maaseutualueille. Kuivanmaan mökkien kysyntä voi tulevaisuudessa lisääntyä, mutta pääpaino varmasti jatkossakin on ranta-alueilla.

Elinkeinoelämä ja työpaikat

Elinkeinoelämän alueet on esitetty yhtenäisellä ydinalueen violetilla aluemerkinällä sekä kehittämisvyöhykkeen ja elinkeino- ja työpaikkakeskittymien katkoviivamerkinöillä. Karttaa täydentävät pistemäiset keskustamerkinät. Vyöhykkeinen merkintätapa sopii hyvin kaupunkiseutusunnitelmatasolle. Elinkeinoelämän ydinalueelle osuu kuitenkin paljon myös puhtaita asumisen alueita. Keskeisiä elinkeinoelämän nykyisiä ja kehittyviä alueita on syytä korostaa, jotta ne nousevat tässä teemassa paremmin esiin. Lahdessa Pippo-Kujalan kasvava elinkeinoelämän alue on esitetty liian pienenä. Alue rakentuu jo tällä hetkellä vahvasti ja tulee olemaan tärkeä osa elinkeinoelämän ydinaluetta. Hollolan ja Lahden kuntarajan ylittävä vyöhyke on tunnistettu, mutta Nostavan alue olisi myös syytä nostaa näkyvämmiin esiin yhtenä tärkeimmistä seudullisista kehityskohteista.

Elinkeinoelämän katkoviivalla merkityt kehittämisvyöhykkeet ovat todella laajoja ja niiden toteutuminen tässä laajuudessa erityisesti pienempien väylien varrella on epätodennäköistä, vaikka kaupunkiseutusunnitelman tavoitevuosi on 2060.

Yliopisto- ja korkeakoulukampuksen nostaminen esiin pistemäisenä osaamis- ja innovaatiokeskuksena on tärkeää sen seudullisen merkityksen takia.

Lahden koillinen, VT4:n varteen sijoittuva kehittämisalue tulisi ulottaa Kumiantien liittymään ja Ruissuonkallioon asti.

Okeroisissa on M vaihtoehdossa kartalle merkitty paikalliskeskus, mutta XL vaihtoehdossa ei.

XL-vaihtoehdossa elinkeinoelämän ydinalue kasvaa Renkomäessä myös kaakkoon. Rajausta on syytä tarkastella tarkemmin jatkotyössä, koska alueella sijaitsee maisemallisesti arvokkaita peltoalueita.

Luonto ja virkistys

Viherverkostoselvityksestä ei käy selville mitä eroa on viheryhteydellä ja kriittisellä yhteydellä.

Olisi hyvä selkeyttää mitkä yhteydet ovat nimenomaan kriittisiä esim. kaupunkirakenteen tiivistymisuhasta tai teiden estevaikutuksista johtuen. Nyt viherverkkokartallakin luonnonydinalueiden nuolet voisivat olla myös kriittisiä yhteyksiä ylittäessään suuria teitä. Sinänsä esitystavan yleispiirteisyys on hyvä, mutta merkintöjen välinen hierarkia jää epäselväksi ja perustelematta. Esimerkiksi Lahdessa Linnaistensuolta Kariston suuntaan kulkeva nuoli on jo nykyisellään hyvin haasteellinen ja kriittinen yhteys Kun taas Uudestakylästä Metsäkylän läpi Ruuhijärvelle kulkeva kriittinen yhteys on paljon pienemmän käyttöpaineen alla, eikä tästä näkökulmasta samalla tavalla kriittinen.

Viherverkko-kartalta on jätetty pois Renkomäen läpi kulkeva yhteys, jolla on suuri virkistyksellinen merkitys.

Viheralueverkosto painottuu luonnonydinalueisiin ja ekologisiin yhteyksiin. Virkistysverkosto on jäänyt vähemmälle huomiolle. Jotta luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet voisivat säilyä viheralueiden käyttöpaineen lisääntyessä, olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota myös laajempien virkistys- / retkeilyalueiden sijoittumiseen. Erityisesti XL-vaihtoehdossa viheralueiden käyttö lisääntyisi huomattavasti, jolloin suunnitelmassa pitäisi esittää myös virkistys- ja retkeilyalueiden pääperiaatteet.

Taajama-aluemerkintää on laitettu Pesäkallion luonnonsuojelualueen päälle. Kartat kannattaa tarkistaa, ettei vastaavaa ole tapahtunut muuallakin.

Uudestakylästä litin suuntaan Salpausselkää pitkin pitäisi kulkea ekologinen yhteys (on selvityksessä).

Luonnon ydinalueet näyttäisivät Lahden osalta tunnistetun oikein. Nastolan eteläpuolinen luonnon ydinalue on rajattava VT12:een. Ekologisia yhteyksiä litin suuntaan on kuitenkin vähän / ei ollenkaan. Lahden ekologisen verkoston selvityksessä vuodelta 2019 on esimerkiksi Ruuhijärveltä litin suuntaan maakunnalliseksi yhteydeksi esitetty merkintä.

Liikenne

Lahti-Heinola-Mikkeli-ratayhteys on tunnistettu vaihtoehtoissa tarpeelliseksi. Yhteyden rooli on korostunut Venäjän aloittaman sodan vuoksi, joten se tulee huomioida painokkaammin kaikissa vaihtoehtoissa. Myös raideliikenteen yhteystarve Jyväskylän suuntaan tulee merkitä karttaan. Ilman merkintää ei voida edes haaveilla suorasta junayhteydestä Lahdesta Jyväskylään. Raideliikenteessä tulee lisäksi osoittaa henkilöliikenteen nykyiset sekä suunnitellut asemapaikat, jotta asumista ja palveluja on mahdollista osoittaa asemanseduille.

Lahden keskustan joukkoliikenteen kehäreitti on kannatettava ajatus, mutta kartalla kuvattavan yhteyden tulisi noudattaa paremmin nykyistä väyläverkkoa. Kuntien välinen liikenne tulee edelleen ohjata myös matkakeskukseen, joka kytkee Lahden myös valtakunnalliseen liikennejärjestelmään. Ainakin voimakkaan kasvun XL-vaihtoehdossa joukkoliikenneyhteydet väleillä Lahti-Vesivehmaan lentokenttä ja Vääksy-Vierumäki-Heinola tulisi huomioida.

Yleispiirteinen karttaesitys ei mahdollista kestävän liikennejärjestelmän tarkastelua kaupunkiseudun sisällä, jossa olisi parhaimmat mahdollisuudet lisätä kestävin kulkutavoin tehtäviä matkoja. Ainoastaan maltillisen kasvun M-vaihtoehdossa on mainittu joukkoliikenteen vaihtoehtona duoraitiotie yhteytenä Lahden, Heinolan ja Orimattilan välillä. Duoraitiotien mahdollisuuksia voisi käsitellä esitettyä laajemmin.

Kartalla voisi pohtia, olisiko ylimaakunnalliset laivaväylät syytä esittää omalla merkinnällään muun liikenneverkon tavoin (päärata vs. muu rata ja päätie vs. muu tie).

Muut tärkeät huomiot

Osa selvityksistä on vielä kesken eli niitä ei pääse luonnoslausunnossa vielä arvioimaan. Esimerkiksi Nastolan asemapaikoista ei ole tässä vaiheessa uutta tietoa.

Valmisteluaineistot toimivat hyvin sähköisessä muodossa karttoja lukuun ottamatta. Kartta-aineistojen rajausten tarkastelu olisi ollut huomattavasti helpompaa aidossa karttasovelluksessa vaihdettavilla taustakartoilla. Tarkasteltavien karttojen määrä oli kokonaisuudessaan suuri ja kartoista puuttui mittakaava.

Luonnosaineistossa olisi ollut hyvä kuvata, miten eri luonnosvaihtoehdot vastaavat koko työlle asetettuihin laadullisiin tavoitteisiin. Esimerkiksi kaupan ja palvelujen kokonaisuudelle on asetettu tavoitteita, mutta kauppaa ei ole erikseen käsitelty luonnoskartoilla. Jää lukijan tulkinnan varaan arvioida, millaisia kaupallisia palveluita erilaiset asumisen alueet tai elinkeinojen keskusten merkinnät voisivat sisältää. Erillisillä kartoilla esitettyjä teemoja ja niiden suunnitteluratkaisujen perusteita olisi ollut hyvä kuvata esitettyä monisanaisemmin.